

HISTORISCH PLATFORM ROERMOND NIEUWSBRIEF

J A A R G A N G 19, N U M M E R 1 – a p r i l 2023

Graag willen wij u uitnodigen voor de achttiende jaarlijkse bijeenkomst van het Historisch Platform Roermond op **woensdag 24 mei 2023** in het **Royal Theater, Hamstraat 7A**. Dit platform biedt onderzoekers en geïnteresseerden de mogelijkheid voor uitwisseling van ideeën, onderzoeksvragen, tips, presentaties en initiatieven op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis. Het platform, gedragen door het Gemeentearchief, wil daarmee de effectiviteit en de publicatie van onderzoeken vergroten.

Belangstellenden zijn van harte welkom bij de bijeenkomst van het Historisch Platform op **woensdag 24 mei om 19.30 uur**. Deze avond is gratis toegankelijk. Consumpties zijn voor eigen rekening.

A.u.b. aanmelden vóór 24 mei per e-mail (gemeentearchief@roermond.nl) of door dit schriftelijk te laten weten (Swalmerstraat 12, 6041 CX Roermond). En vergeet niet om woensdag 24 mei in uw agenda te reserveren!

Het programma is als volgt

19.15 uur	Ontvangst met een (gratis) kopje koffie of thee
19.30 uur	Welkomstwoord door avondvoorzitter Ton Hensen, vrijwilliger gemeentearchief
19.35 uur	<i>Hans van Bergen</i> : De betovering van het Royal Theater
19.55 uur	<i>Richard van Kessel</i> : Vincent von Henke
20.15 uur	Pauze
20.45 uur	<i>Birgit Dukers</i> : Onder de Roermondse Markt. Over middeleeuwse kelders, stegen en osendroppen
21.05 uur	<i>Jos Engelen</i> : Een kleipijpenfabriek in Roermond
21.25 uur	<i>Dwayne Beckers</i> : 'Stroomafwaarts' (Historiehuis)
21.45 uur	Sluiting door avondvoorzitter Ton Hensen

Welkom in Het Royal-Theater, geopend in 1932 door de gebroeders Van Bergen. Jan Bongaerts ontwierp de Royal Bioscoop in de Nederlandse variant van de Art Deco. De Royal Bioscoop is één van de laatste originele bioscooptheaters van Nederland.

Gerard van de Garde: 1572 – de oorlogsmisdaad van Willem van Oranje

In 2022 is het jaar 1572 landelijk herdacht als ‘De geboorte van Nederland’. Maar voor Roermond was 1572 niet het begin van een geschiedenis binnen het huidige Nederland (de stad hoorde tot 1839 bij wat nu België is) en 1572 bleef herinnerd als het jaar van de moord op weerloze monniken en priesters door de soldaten van Willem van Oranje, vooral in het kartuizerklooster. Ook in 1572

al werd deze slachtpartij gezien als buitensporig. Katholiek Europa reageerde geschokt en verontwaardigd, zoals blijkt uit publicaties en schilderijenseries in Spanje en Italië. De Roermondse kartuizermoord was onderdeel van een geweldsgolf tegen monniken en priesters in 1572, die gevolgd werd door nog grootschaliger geweld tegen burgers door de Spaanse legers in de jaren daarna.

Rob Dückers: ‘De diversis artibus’. Een voorstel voor een nieuwe zienswijze op laatmiddeleeuwse kunst in en om Roermond

De laatste jaren is de culturele bloei van Gelre – en in het bijzonder die van Roermond als hoofdstad van Opper-Gelre – in de late middeleeuwen herontdekt. Ons beeld van Roermond in deze periode is grondig veranderd. De laatmiddeleeuwse kunst uit onze gebieden wordt in diverse studies echter veelal behandeld conform de traditionele scheidingen tussen schilderkunst, beeldhouwkunst, architectuur en toegepaste kunsten. Daarmee kunnen we niet volstaan. Niet alleen zijn middeleeuwse kunstwerken onderling verbonden door het milieu waarbinnen ze functioneren (zoals kerk, klooster, stedelijke woning of hof), maar ze kennen ook eenzelfde vormtaal, die onder meer voortkomt uit hechte relaties tussen diverse disciplines. Ambachtslieden en kunstenaars zijn in meerdere media werkzaam; personen uit dezelfde families zijn betrokken bij verschillende takken van artistieke productie. Anderzijds worden modellen (tekeningen en prenten) binnen

verschillende disciplines en/of werkplaatsen gedeeld. Het wordt dan ook tijd voor een overkoepelende studie die de kruisbestuiving tussen objecten, context en disciplines in kaart brengt. Een artikel in de *Spiegel van Roermond* wil een eerste aanzet hiertoe geven.

Will Steeghs: Zestiende-eeuwse gevels van Roermond in beeld

Eind negentiende eeuw groeit de interesse voor oude bouwkunst en ook voor gevels van woonhuizen in Roermond. De Engelse architect George Godwin, de Duitse kunsthistoricus en theoloog van de jezuïetenorde Joseph Braun s.j. en een jonge Roermondenaar Oscar de Leeuw, die later zijn passie voor bouwkunst voortzet als architect gevestigd te Nijmegen, documenteren door middel van dertien tekeningen een aantal zestiende-eeuwse gevels in Roermond. Dit levert een uniek overzicht op van gevels die vroeger de straten sierden, samen met oude tekeningen, zoals van Jan de Beijer. Er bestaat bovendien een tekening waarvan de datering onduidelijk is, aangezien er enkel een fotoafdruk van bekend is. Van deze panden is er helaas maar één overgebleven. De tekeningen geven ook enig inzicht hoe de gevel van dit pand door de eeuwen heen is gewijzigd. De andere gevels zijn allemaal verdwenen, waarvan de eerste al eind negentiende eeuw en het laatste pand in 1980 werd gesloopt. Dat had toen al lang zijn monumentale uitstraling aan de straatzijde verloren. Het pand werd nog kort voor de sloop door monumentenzorg opgemeten vanwege het oude casco van het huis.

Ook oude foto's leveren nog enige bijdrage aan onze kennis over oude gevels in Roermond.

Wiel Luys: Op zoek naar de Romeinse weg in Swalmen

Zo'n 2000 jaar geleden werd er in het Romeinse Rijk door de Romeinen een enorm wegennet aangelegd van zo'n 85.000 km. Eén van deze wegen is de Via Traiana. Deze weg, aangelegd rond het midden van de 1ste eeuw na Chr., verbond de Romeinse stad Colonia Ulpia Traiana (Xanten) met Heerlen en Maastricht en was van grote militaire en economische betekenis. Deze weg liep ook langs de oostkant van Swalmen en Roermond. Hoewel er over bepaalde stukken een

redelijke overeenstemming bestaat, is een groot deel van de route nog onzeker en wordt er nog volop door de deskundigen gediscussieerd over het exacte tracé. Dankzij jaren onderzoek door de werkgroep archeologie van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal is dit voor dit gebied veel duidelijker geworden. Zelfs is hierbij een nieuwe verbindingsweg ontdekt, die zeer waarschijnlijk naar Neuss aan de Rijn loopt.

Het Historisch Platform Roermond

Roermond is een stad met een rijk verleden, maar dat wist u natuurlijk. U bent, als historisch geïnteresseerde, van harte uitgenodigd deze avond bij te wonen. Wij van het Gemeentearchief Roermond bieden u graag de gelegenheid om meer over dit rijke verleden te zien en te horen in een gevarieerd programma van korte lezingen door verschillende onderzoekers.

Dit platform is met nadruk géén genootschap of vereniging, maar een open ontmoetingsplaats die de mogelijkheid biedt om ideeën uit te wisselen, onderzoeksvragen voor te leggen en samenwerkingsverbanden te initiëren. Een plaats waar ruimte is voor discussie, presentatie en initiatieven op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis op verschillende terreinen en niveaus.

Roermonds erfgoed online:

Gemeentearchief   www.archiefroermond.nl

Cuyperhuis   www.cuyperhuis.nl

Historiehuis   www.historiehuisroermond.nl

Mocht u vragen hebben, mail gerust: gemeentearchief@roermond.nl. Vermeld a.u.b. 'HPR' als onderwerp.

Het Gemeentearchief is voor publiek toegankelijk van maandag tot en met donderdag van 09:00 uur tot 12:30 uur.

Met vriendelijke groet en hopelijk tot 24 mei, namens de stuurgroep van het HPR

Cathy Ni Cheallaigh en Ton Hensen, gemeentearchief Roermond (tel. 0475-359617)